

Läs om Björnakojan

Anders Nordström, pensionerad lärare i Björna, hyser stort intresse för hembygden och dess historia. Vid ett flertal tillfällen har vi kunnat redovisa resultat av Anders bygdeforskning, till stor glädje för ÖA:s läsekrets har vi förstått.

Här kommer ytterligare ett exempel i genren. En dokumentation av den så kallade Björnakojan som kom att revolutionera skogsarbetarnas liv under slit-samt vinterarbete. Läs Anders Nordströms berättelse om MoDo:s produktion av den monteringsfärdiga kojans i kojfabriken i Björna.

Sedan skogsbolagen köpt upp stora skogsområden i våra trakter, anställdes timmerhuggare varje vinter för att avverka träden. Skogskojor timrades upp och stall byggdes intill. Var och en i kojans hade sin stekpanna och lagade själv sin mat, mest kolbullar som flöt i smält amerikanskt fläsk.

Lägg därtill blöta vadmalskläder som var svåra att torka och var och en förstär hur det luktade i dessa kojor.

MoDo-initiativ

Ett värdefullt initiativ togs i början på 30-talet av AB Mo & Domsjö i och med byggandet av monteringsfärdiga skogskojor – Björnakojoj.

År 1931, på skogsförvaltare Ivar Hedbergs tid, anställdes i Björna byggmästare Carl Hultgren och ytterligare en snickare, båda från Gideå socken. Uppe på lagårdsvinden i närheten av

MoDo-kontoret i Björna konstruerades en flyttbar skogskoja.

Väggarna bestod av monteringsbara lämmar i vägg-höjd och cirka en meter och ibland mera i bredd. Efter visst experimenterande konstruerades vägg-elementen med två paneler av 3/4 tums bräder och däremellan två lager av den porösa träfiber-plattan Treutex med en luftspalt på två tum. Även golv- och tak-fack bestod av två lager treutex jämte enkla träpaneler av spånade bräder, spikade på ramar av två tums virke.

För att undvika att treutexskivorna utsattes för väta framhålls i monteringsbeskrivningen bland annat att en Björnakoja "icke får rivas, flyttas eller uppsättas under regnig och blöt väderlek". Till tak användes korrugerad plåt.

I enn beskrivning av kojorna anges att två typer då tillverkades. De hade följande mått in-vändigt:

Typ I: längd 7,25 m, bredd 4,00 m, höjd 2,35 m.

Typ II: längd 6,20 m, bredd 4,90 m, höjd 2,35 m.

Olika storlekar

Kojorna kunder levereras lämpade för sex man, tolv man och senare ännu större. I kojans fanns tvåvåningssängar, matbord, pal-lar, skåp, spis och vedlåda. Kockan hade ett eget avbalkat hörn, kallat "kockburn". I an-slutning till farstun låg ett tork-rum och ett skafferi.

År 1936 gällde följande pris-lista:

Björnakoja typ I: Stuga utan inventarier 1 250 kronor. Med inventarier 1 564:50 kronor.

Björnakoja typ II: Stuga utan inventarier 1 550 kronor. Med

inventarier 1 980:50 kronor.

På kojfabriken i Björna till-verkades även flyttbara stallar i storlek för två eller fyra hästar. Inredningen bestod av löstagbara krubbor och spälror. Ett stall för fyra hästar byggdes 6,17 meter långt, 3,65 meter brett och 2,00 meter högt. Försälj-ningspriset var 825 kronor. Verksamheten med tillverkning av Björnakojoj växte och på 1940-talet var 70 man anställda, fördelade på två skift, 30 man på nattskiftet, 40 på dagskiftet.

Sågat virke kom med tåg till Björna station och från Hörne-borg kördes med lastbil lass efter lass med treutexskivor. De färdiga kojorna beströks med linolja in- och utvändigt.

Stor spridning

Till konstruktionen hörde långa järnstänger som löpte från hörn till hörn. Dessa hade gängor i ändarna och med kraftiga mutt-rar pressades väggfacken – läm-marna sa "man – mot varann.

Kojorna levererades vitt om-kring och fyllde sin uppgift tills bilar och arbetarbussar tog över. Då kunde skogsarbetarna åka hem på aftnarna. Men vid långa avstånd användes kojorna fort-farande på 50-talet. Särskilt för hästägarna var det nödvändigt att kunna bo kvar under veckan vid avverkningsplatsen och stal-let.

En häftig brand i Björna koj-fabrik satte på hösten 1952 stopp för verksamheten där. Kojorna ute i skogarna såldes efterhand ut till privata. De blev sommarstugor, jaktstugor och fiskestugor.

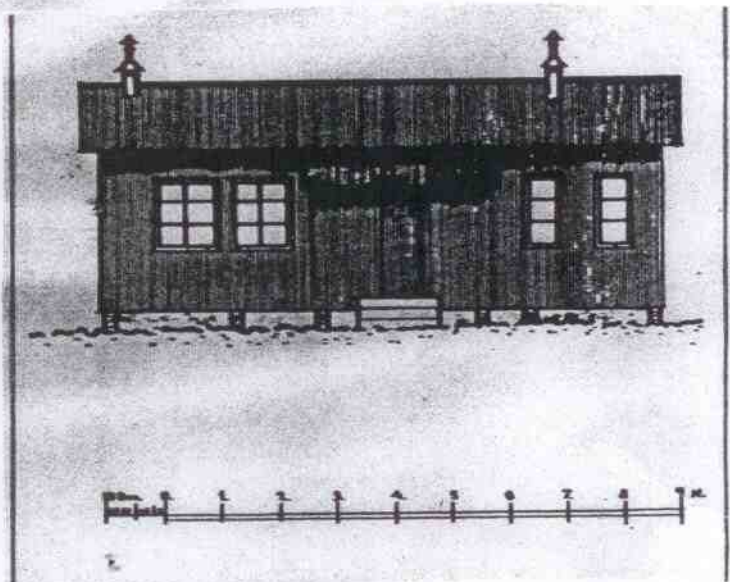
ANDERS NORDSTRÖM

BJÖRNAKOJA
för
12 man + kocka

År 1936 var priset

Kr 1564:50, m. nödiga
inventarier

Affärer via MoDo:s
Kontor i Björna.

NÅGRA PERSONER I ARBETE PÅ KOJFABRIKEN I BJÖRNA

Fabriken låg uppe vid MoDo:s kontor på Björna samhälle. Dit fäddades under 1940-talet 70 man i arbete - 40 man på dagtid, 30 man på nattskiftet. Karlarna kom från byar i närheten: Björna samh., Björnaby, Gide, Bergvattnet, Daltorp, Getingstabodum, L-mon, Leding, Torsbacken, Ryssjö.

Här några representanter:

JOHAN ENBARR, L-mon. Som ung och nygift bodde han i Mattarbodum och cyklade därifrån till och från Kojfabriken. Vid snöföre "gick han järnvägen" fram och tillbaka på da'n. Efter en tid köpte han sej en motorcykel. Hans arbete med kojorna bestod mest i att montera fönster. Så berättade sonen Göte Enbarr, f 1951, vid tel.samtal.

HOLGER STRÖMBERG, f 1904, Björnaby. Han var arbetsledare i samspråk med byggmästare Hultgren. Det gällde att beställa byggnadsvirke, treetex m.m. för att hålla verksamheten flytande. Dessutom reste han ut till uppresning av Björnakojoj. Han bodde "uppe i byn", så han cyklade till och från. När sonen Rune började på Kojfabriken, köpte denne en motorcykel. Då fick pappa Holger åka med på "bönpallen". Son & Far!! Så berättade Inga-Britt Widén, Björna, dtr till Holger Str-g.

OTTO PERSSON, f 1904, Gide. Vid sin anställning på Kojfabriken placerades han i växlande snickeriarbeten, Sonen Göran P-n fick även han jobb. Då körde han häst med nedmonterade kojor från fabriken ner til järnvägen. Transporten med kojorna skedde mestadels med godståg; vagnar lastades med lämmar och övrigt för vidaretransport. Vid tel.samtal med Göran kom vi fram till, att när Kojfabriken brann 1952, var Otto P-n bara 48 år. Han och alla de övriga på fabriken drabbades av arbetslöshet. Ett hårt slag för bygden.

Från Ledings-hållet känner vi namnen:

ERIK HOLMGREN, f 1891, Hällsvedja; GUNNAR SÖDERLIND, f 1903, Torsbacken; OTTO FORSBERG, Torsbacken; ARTUR NILSSON, Ryssjö. Vid 1/2 7-tiden på morgonen var de alla på väg per cykel till jobbet. Vid snöföre gick de till fots eller ibland på skidor. Så berättar vid tel.samtal Gunnar Söderlinds dotter, nu Lisbeth Holmgren. Efter arbetsdagen på Kojfabriken var det samma sträcka hem. Dryga dagar!!

LENNART NORBERG, nu Björna, har samlat namnen i en lista på arbetsstyrkan i Kojfabriken fr sin tid där, 1943 - 1952. Den "gamla stammen" från 1930-talet får representeras av HILDING VIDEN: Han bodde med sin familj i Björnaby och hade arbete på Kojfabriken fram till 1943. Han var samtidigt arrn-dator på Prästbördet. Ibland hade Hilding nattskift; då måste han sova på dagarna. Då fick barnen i familjen "hålla sej i skinnnet". Dottern Barbro berättar om detta.

----Många namn, och flera finns. Sök i listan med namn, samlade av Lennart Norberg.

/ Red: Anders Nordström, Björna

ARBETSSTYRKAN PÅ KOJFABRIKEN I BJÖRNA, 1943 - 1952.

Lennart Norberg, nu Björna, anställd de åren minns:

Byggmästare	KARL HULTGREN	från Björna
Arbetsledare	HOLGER STRÖMBERG	Björnaby
- " -	PAUL SUNDSTRÖM	Källfors
Övriga på fabriken:		
	ARVID ÅSTRÖM	Björnaby
	GOTTFRID NILSSON	"
	GOTTFRID STRÖMBERG	"
	EDVARD NÄSLUND	"
	RUNE STRÖMBERG	"
	JAHOB DANIELSSON	"
	KALLE RUDSTEN	"
	FRITJOF ANDERSSON	"
	OSKAR SAMUELSSON	"
	OSKAR ANDERSSON	"
	LENNART ANGERBJÖRN	"
	OLLE GIDLUND	Björna samh.
	ANTON HÄGGLUND	"
	EDVIN ÖGREN	"
	HARALD FAHLEN	"
	ANDERS LÖWER	"
	ERIKSSON	"
	FRITZ NÄSSTRÖM	Gide by
	HOLGER ERIKSSON	"
	OTTO PERSSON	"
	JOEL RUNDKVIST	"
	JOHN KULIN	"
	KALLE BERGKVIST	"
	HERBERT SJÖDIN	Bergvattnet
	YNGVE HELLGREN	Daltorp
	RAGNAR NORGREN	Getingstabodum
	ALGOT HÄGGLÖV	"
	ARVID JOHANSSON	"
	KNUT SJÖDIN	"
	LENNART NORBERG	"
	JOHAN ENBARR	Mattarbodum
	ERIK HOLMGREN	Leding
	GUNNAR SÖDERLIND	Torsbacken
	OTTO FORSBERG	"
	ARTUR NILSSON	Ryssjö

ARBETSLIV

Arbetsdag: Kl 7.00 - kl 16.00, inkl. lunch

Avlöning: Kr 6.40 per dag (8 tim. x 80 öre = 6.40)

Arbetsvecka: 5 1/2 dagar (lördag var 1/2 dag)

Utveckling: Kr 6.40 per dag -- 8 kr/dag -- Ackordslön.

Semester: 1940-tal = 1 vecka; Senare = 2 veckor

Kontantlön: Utbetalades på MoDo:s kontor intill, först var 14:e dag, sedan månadsvis. Kassör: Albert Nordström.